

течали и като стигнали там (мястото на изворите) са продънило".¹⁷ Няма да анализирам, но ще подчертая интересната семантична верига: Змей (владетел на водите)- Ковач (притежател на свръхестествена, съзидателна сила, свързана с огън, на качества на демиург¹⁸, с чиито саби трябва да е победен змея)- Близначките (чиито сълзи "продънват" изворите и бликва вода). Схема, чийто контекст се съотнася с усвояването на пространството и превръщането му в космос.

Мотивът за открадването на моми от змея-владетел на изворите "обяснява" преместването (актът на вземането на моми от змея го продуцира) на селището от първото място- изворите, хубавата вода на новото, сегашно трайно усвоено селищно пространство. Припомням и персонажа на Чумата като причина за това преместване.

Считам, че тук става дума именно за усвояване на пространството и превръщането му в културно. Но това не може да се осъществи без много важното присъствие на митологични персонажи - представители на некултурното. "Отвоюването" на пространството от тях е свързано с множество препятствия и, както е в случая, те са междата между човешкия и другия свят. Или казано иначе, тези два свята имат свое пространство, което е с определена неприкосновеност, и затова, ако не е постигната нужната степен усвоеност, се налага преместване на селището. Вероятно в основата на този акт причините за това са житейски потребности, но ценностната система на фолклорното съзнание ги осмисля и мотивира по своеобразен начин чрез наследените митологични представи и знание.

Динамиката в "заправянето" на гр. Твърдица също има своя мотивировка в историческото време на преданията. Интерес представлява в това отношение заданият код за начало: "Когато трябвало да става селото". И тогава се подреждат историческите моменти на ставането - "дошли на Краставел, са казва местността, ама много сухо, няма нищо(вода) и те са дигнали и отишли на Друма. Много разбойници минавали и ги обирали и те са преместили и отишли на Чекаларе, Блягорница. Ама много змии имало на туй място. Много деца удушавали змиите. Ами връзвала жената люлката на мястото и копай и кат са връща детето удушено. Тя кърмачка и змиите търсат млякото. И след туй решили да търсат твърдо(!) място."¹⁹ Ясно е какво се има предвид - твърдото място е онова, което обезпечава трайност на селището с всичките потребности за това, за да стане свое.

Ситуацията със змиите напомня мотива за преместването на Котел от изворите заради змея. Невъзможността да се усвои конкретното пространство изиск-